

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра теорії та історії держави і права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної

роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С. В.

18 червня 2015 р.

Основи права

РОБОЧА ПРОГРАМА НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань 0306 – менеджмент і адміністрування

Підготовки бакалавра

6.030601 - менеджмент

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи права» для студентів заочної форми навчання (0306 – менеджмент і адміністрування)– 1 жовтня 2015 року. – 26 с.

Розробник: Коренга Ю. В., старший викладач кафедри теорії та історії держави і права;

Рецензент:

Яцишин М. М. – завідувач кафедри теорії та історії держави і права, доктор юридичних наук, професор.

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри теорії та історії держави і права

Протокол № 1 від 26 серпня 2015 року.

Завідувач кафедри:

М. М. Яцишин

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол № 1 від 19 вересня 2015 року.

Голова науково-методичної комісії факультету

А. П. Гусак

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету.

Протокол № 3 від «18» 11. 2015р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ОСНОВИ ПРАВА»

Опис навчального курсу

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів: 2 Модулів: 2 Змістовних модулів: 2 Загальна кількість годин: 72	Шифр і назва галузі знань: 0306 – менеджмент і адміністрування Напрямок: 6.030601 - менеджмент Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Нормативна Рік підготовки: 2 Семестр: 3 Лекції: 8 год. Практичні: 4 год. Самостійна робота: 32 год. Консультації: 12 год. Форма контролю: екзамен

1.1. Анотація програми навчальної дисципліни « Основи правознавства »

Мета вивчення дисципліни « Основи правознавства »: формування основоположних знань з теорії держави та права; основ цивільного, трудового, сімейного права; вмінь орієнтуватися в чинному законодавстві, застосовувати теоретичні знання у практичному житті; навичок роботи з нормативно правовими актами, правильно застосувати правові норми у виробничо-службовій діяльності.

Завдання вивчення: науково обґрунтувати проблеми становлення правової системи України, принципи взаємодії органів місцевого самоврядування, формування вмінь та навичок користування нормативними документами на конкретному підприємстві, проводити їх аналіз щодо відповідності положенням цивільного права.

Предметом вивчення дисципліни є право як регулятор суспільних відносин у різних сферах суспільного життя.

Annotation of the program of educational discipline "Bases of jurisprudence"

Purpose of study of discipline "Bases of Jurisprudence": forming of basic knowledge's on the theory of the state and law, bases of civil, family, labor law; ability to be oriented in a current legislation, apply theoretical knowledge's in practical life, skills of work with normative acts, it is correct to apply legal norms in production activity.

Task of study of discipline: scientifically to ground the problems of becoming of the legal system of Ukraine, principles of co-operation of organs of local self-government, forming of studies and skills to use normative documents.

Article of study of discipline: right as a regulator of public relations is in the different spheres of public life.

2. Мета навчальної дисципліни:

Формування теоретичних знань та вироблення навичок, щодо практичного застосування норм права, формування у студентів високої правосвідомості та підвищення правової

культури, вироблення навичок необхідних для аналізу правових норм та їх застосування на практиці, а також недопущення правового нігілізму.

2.1. Завдання навчальної дисципліни:

Завданням навчальної дисципліни є надання студентам систематичних знань з юридичних наук, виховання в них поважного ставлення до Конституції, законів та підзаконних актів України. Засвоєння специфічної юридичної термінології, певного правового мінімуму знань з цивільного, сімейного, трудового, адміністративного, кримінального права України неодмінна передумова майбутньої професійної діяльності фахівця в обставинах сучасного економічного життя. І тому вивчення цього інтегрованого курсу є обов'язковим елементом підготовки економіста спеціаліста з вищою освітою. У професійному плані вивчення курсу «Правознавство» поширює положення правового регулювання в сфері виробничих відносин. Майбутній фахівець повинен опанувати певний мінімум правових знань, що є передумовою успішної виробничої діяльності. Студенту належить оволодіти відповідною сукупністю знань, вмінь, навичок.

Джерельною базою є Конституція та закони України, ряд підзаконних актів Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України, а також підручники, навчальні посібники, монографії та науково-практичні коментарі до чинного законодавства. Вивчення гуманітарної нормативної навчальної дисципліни «Основи права» буде здійснюватися відповідно до вимог кредитно-модульної системи.

2.2. Вимоги до знань й умінь студентів

У результаті вивчення курсу студент повинен знати:

- поняття, сутність, походження, функції держави;
- поняття, сутність та походження права;
- елементи системи права і системи законодавства;
- основні ознаки і види правовідносин;
- поняття і види правової поведінки;
- поняття та ознаки правопорушення і юридичної відповідальності;
- основи цивільного законодавства;
- основи сімейного законодавства;
- основи трудового законодавства;
- основи адміністративного законодавства;
- основи кримінального законодавства.

Вивчивши курс, студенти повинні вміти:

- вирішувати завдання з основ цивільного, сімейного, трудового, адміністративного та кримінального законодавства;
- застосовувати на практиці норми різних галузей права;

- обґрунтовувати вибір правової норми, якої потребує певна ситуація;
- здійснювати пошук потрібної правової норми в законодавстві України;
- діяти в умовах недопущення правопорушень;
- реалізовувати суб'єктивні права і юридичні обов'язки;
- володіти навичками роботи з текстами нормативно-правових актів, зокрема, Цивільного кодексу України, Сімейного кодексу України, Кодексу Законів України про працю, Кримінального Кодексу України, з метою правильного аналізу правопорушень, а також реалізації своїх суб'єктивних прав та юридичних обов'язків

Викладання дисципліни здійснюється на основі читання курсу лекцій та проведення практичних занять (переважно у формі дискусії), групових та індивідуальних консультацій. Особливе значення в процесі вивчення курсу і закріплення знань відіграє самостійна робота студентів у вивченні нормативних документів, Конвенцій, основної та додаткової літератури. а також різні види контролю за рівнем засвоєння студентами навчального матеріалу. Зазначені види занять розроблені у відповідності до положень Болонської декларації.

Форми поточного контролю – усне опитування на практичних заняттях, тестові завдання, самостійна робота, ІНДЗ, співбесіди на консультаціях,

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ (для спеціальності: «Менеджмент і адміністрування», 8 год.)

ДЕРЖАВА І ПРАВО. ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Лекція 1. Загальна історія та теорія держави і права

1. Поняття та функції держави. Внутрішні і зовнішні функції держави.
2. Поняття і риси правової держави. Органи державної влади.
3. Поняття, ознаки, сутність і зміст права, його функції та джерела.
4. Система права і систематизація законодавства.
5. Правові відносини.

Лекція 2. Основи конституційного права України. Органи державної влади та місцевого самоврядування України.

1. Загальна характеристика Конституції України.
2. Загальна характеристика засад конституційного ладу України. Конституційні права і свободи людини і громадянина в Україні.
3. Конституційний принцип поділу державної влади.
4. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України, Президента України, органів виконавчої влади.
5. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні.

Лекція 3. Основи цивільного права та сімейного права України

1. Поняття, принципи, функції та система цивільного права України, цивільно-правові відносини.
2. Цивільно-правові договори.
3. Спадкове право.
4. Поняття та принципи сімейного права України. Загальна характеристика Сімейного кодексу України. Сім'я за сімейним законодавством.
5. Порядок укладення та припинення шлюбу, особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя.
6. Права та обов'язки батьків і дітей. Позбавлення батьківських прав. Опіка та піклування. Патронат.

Лекція 4. Основи трудового права та соціального законодавства України

1. Поняття і система трудового права України. Колективний і трудовий договори.
2. Поняття та види робочого часу і часу відпочинку. Трудова дисципліна. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність.
3. Поняття соціального захисту та права на соціальне забезпечення в Україні. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування.
4. Поняття, система, види пенсій в Україні:
 - 4.1. Солідарна система.
 - 4.2. Накопичувальна система.
 - 4.3. Система недержавного пенсійного забезпечення.

4.СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(для спеціальності: «Менеджмент і адміністрування»)

Назва теми	Кількість годин, відведених на:			
	лекції	семі- нари	самостійну роботу	індивід. роботу
1	2	3	4	5
<i>Змістовий модуль 1. Держава і право. Основи конституційного права України</i>				
<i>Тема 1. Загальна історія та теорія держави і права</i>	2	2	6	2
<i>Тема 2. Основи конституційного права України. Органи державної влади та місцевого самоврядування України.</i>	2		6	2
<i>Тема 3. Основи цивільного права та сімейного права України</i>	2	2	6	2
<i>Тема 4. Основи трудового права та соціального законодавства України</i>	2		6	2

Разом	8	4	24	8
-------	---	---	----	---

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ (для спеціальності: «менеджмент і адміністрування», (4 год.)

Практичне заняття № 1 (2 год.)

Тема: Загальні поняття про державу і право

Мета: систематизувати, поглибити, закріпити та перевірити знання студентів; оцінити їхні навчальні досягнення

Основні поняття та терміни: держава, функції держави, механізм держави, право, система права, законодавство, правовідносини. форма держави, джерела права, правомірна поведінка, правопорушення, юридична відповідальність.

1. Термінологічна розминка.

2. Питання для обговорення:

1-ше заняття

1. Виникнення, поняття та ознаки держави.

2. Функції держави.

3. Механізм держави.

2-ге заняття

4. Походження, поняття та ознаки права.

5. Система права і система законодавства.

6. Правовідносини та їх елементи.

3. Самостійна робота студентів

3.1. Тематика реферативних повідомлень:

1-ше заняття

1. Форма державного правління.

2. Форма державного устрою.

3. Форма демократично-правового режиму.

2. Механізм держави.

2-ге заняття

1. Поняття, ознаки і види норм права.

2. Правопорушення та його види.

3. Джерела права та їх види.

4. Характеристика юридичної відповідальності, її види.
5. Поняття та види систематизації нормативно-правових актів.

3.2. Тестові завдання (правовий диктант).

3.3. Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Розтлумачити зміст таких понять та термінів: держава; функції держави; соціальні норми; право; зміст права; функція права; джерело права; закон; підзаконні акти; система права; галузь права; підгалузь права; інститут права; система законодавства; систематизація законодавства; інкорпорація; кодифікація; консолідація; норма права; гіпотеза; диспозиція; санкція; правові відносини; суб'єкти правовідносин; фізична особа; юридична особа; правоздатність; дієздатність; правосуб'єктність; деліктоздатність; юридичні факти; юридичні події; юридичні дії; правова свідомість; правова культура; правомірна поведінка; правопорушення; злочин; проступок; склад правопорушення; об'єкт правопорушення; об'єктивна сторона правопорушення; суб'єкт правопорушення; суб'єктивна сторона правопорушення; юридична відповідальність.

Завдання 2. Існує чимало теорій, які по-різному трактують виникнення держави. Охарактеризуйте основну суть та зміст однієї теорії на вибір.

Завдання 3. Визначте, форму держав, що описано в наведених інформаціях:

а) кожні п'ять років у країні проводять вибори парламенту - народних зборів. Після чергових виборів народні збори формують уряд на чолі з прем'єр-міністром. Держава поділяється на області, якими керують глави адміністрацій, яких призначає уряд держави;

б) державу очолює королева, усі закони набувають чинності після затвердження парламентом і підписання королевою. Парламент обирають строком на сім років. До парламенту входять представники 12 земель, кожна з яких має власний уряд і законодавство;

в) влада в країні в руках генерала, який очолив державу внаслідок заколоту. Дію конституції зупинено. Крім центральної провінції, до складу держави входять три землі, захоплені внаслідок військової операції. Є обраний парламент, але його влада дуже обмежена.

Основна література

1. Кириченко В. М. Правознавство : модульний курс / В. М. Кириченко. – К. : Центр навч. л-ри, 2007. – 328 с.
2. Кравчук К. Г. Опорні конспекти з основ права : курс лекцій : навч. посіб. для студ. неюрид. спец. вищ. навч. закл. / К. Г. Кравчук. – К. : Атіка, 2005. – 312 с.
3. Кононенко І. В. Основи правознавства: тестові завдання : тести / І. В. Кононенко. – К. : Вид-во Паливоди А. В., 2008. – 116 с.
4. Молдован В. В. Правознавство : навч. посіб. / В. В. Молдован, Л. І. Чулдіна. – 2-ге вид. – К. : Центр навч. л-ри, 2010. – 184 с.
5. Осауленко О. І. Основи правознавства : навч. посіб. для абітурієнтів / О. І. Осауленко. – К. : КНТ, 2008.
6. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина, О. О. Одінцова, В. О. Кондратьєв та ін. ; за ред. С. В. Дрожжиної. – К. : Знання, 2006. – 350 с.

7. Правознавство : практикум / за заг. ред. С. М. Тимченка, Т. О. Коломієць. – Суми : ВТД «Університ. кн.», 2007. – 219 с.
8. Шуляк С. Я. Основи правознавства : для абітурієнтів та учнів старших класів / С. Я. Шуляк. – К. : Орин-прес, 2003. – 344 с.
9. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко та ін. – К. : Укр. енцикл., 2000.

Додаткова література

Теорія держави і права України

1. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Рогачова та ін. ; за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Х. : Право, 2002. – 432 с.
2. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права : підручник / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин. – К. : Кондор, 2006. – 477 с.
3. Котюк В. О. Основи держави і права / О. В. Котюк. – К. : Атіка, 2004. – 518 с.
4. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права і держави : навч. посіб. / П. М. Рабінович. – К. : Атіка, 2002. – 312 с.
5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права / О. Ф. Скакун. – Х. : Консум, 2001. – 656 с.
6. Теорія держави і права : академічний курс : підручник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.
7. Теорія держави і права (опорні конспекти) / авт.-упоряд. М. В. Кравчук. – К. : Атіка, 2003.
8. Теорія держави і права : підручник / С. Л. Лисенков, А. М. Колодій, О. Д. Тихомиров, В. С. Ковальський ; за ред. С. Л. Лисенкова. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 448 с.

Практичне заняття № 2 (2 год.)

Тема: Конституційне право України. Органи державної влади та місцевого самоврядування України.

Мета: перевірити, поглибити, систематизувати та закріпити знання студентів; оцінити навчальні досягнення студентів.

Основні поняття і терміни: конституційний лад, виборче право, виборча система, народний депутат України, Верховна Рада України, Президент України, правовий статус особи, виконавча влада, принцип розподілу влади, адміністративно-територіальний устрій України, місцеве самоврядування в Україні.

1. Термінологічна розминка.

2. Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика Конституції України.
2. Конституційний статус Верховної Ради України.
3. Конституційний статус Президента України.

4. Органи виконавчої влади в Україні: система, повноваження.

3. Самостійна робота студентів

3.1. Тематика реферативних повідомлень:

1. Поняття та суть конституційного ладу.
2. Права, свободи і обов'язки людини і громадянина в Україні.
3. Принцип розподілу влади.
4. Громадянство України.
5. Органи місцевого самоврядування в Україні.
6. Характеристика системи адміністративно-територіального ус-трою України.
7. Виборче право і виборча система, її види.

3.2. Тестові завдання (правовий диктант).

3.3. Завдання для самостійної роботи:

Основні засади конституційного ладу в Україні

Завдання 1. Розтлумачити зміст таких понять та термінів: Конституція України; конституційний лад; людина; особа; громадянин; правовий статус громадянина; апатриди; біпатриди; права і свободи людини.

Завдання 2. Назвати основні принципи конституційного ладу України.

Завдання 3. Назвати та охарактеризувати принципи, на яких ґрунтується чинне законодавство України про громадянство.

Завдання 4. Громадянка України вийшла заміж за громадянина Великобританії. Протягом двох років вони проживають на території України. У них народилася дитина. За яких умов дитина має право набути громадянство України? Яким законом слід керуватися при визначенні громадянства дитини? Який орган буде вирішувати питання про громадянство дитини?

Органи державної влади та місцевого самоврядування України

Завдання 1. Розтлумачити зміст таких понять та термінів: державна влада; Верховна Рада України; парламент; Президент України; вето; імпічмент; Кабінет Міністрів України; центральні органи виконавчої влади; місцеві державні адміністрації; місцеве самоврядування; органи самоорганізації населення в Україні.

Завдання 2. Використовуючи Конституцію України, розкрити гілки державної влади.

Завдання 3. Скласти схему процесу створення, зміни і скасування законів в Україні.

Завдання 4. Скласти схему системи органів виконавчої влади в Україні.

Завдання 5. Скласти схему системи місцевого самоврядування в Україні.

Рекомендована література

Основна література

1. Кириченко В. М. Правознавство : модульний курс / В. М. Кириченко. – К. : Центр навч. л-ри, 2007. – 328 с.
2. Кравчук К. Г. Опорні конспекти з основ права : курс лекцій : навч. посіб. для студ. неюрид. спец. вищ. навч. закл. / К. Г. Кравчук. – К. : Атіка, 2005. – 312 с.
3. Кононенко І. В. Основи правознавства: тестові завдання : тести / І. В. Кононенко. – К. : Вид-во Паливоди А. В., 2008. – 116 с.
4. Молдован В. В. Правознавство : навч. посіб. / В. В. Молдован, Л. І. Чуддіна. – 2-ге вид. – К. : Центр навч. л-ри, 2010. – 184 с.
5. Осауленко О. І. Основи правознавства : навч. посіб. для абітурієнтів / О. І. Осауленко. – К. : КНТ, 2008.
6. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина, О. О. Одінцова, В. О. Кондратьєв та ін. ; за ред. С. В. Дрожжиної. – К. : Знання, 2006. – 350 с.
7. Правознавство : практикум / за заг. ред. С. М. Тимченка, Т. О. Коломієць. – Суми : ВТД «Університ. кн.», 2007. – 219 с.
8. Шуляк С. Я. Основи правознавства : для абітурієнтів та учнів старших класів / С. Я. Шуляк. – К. : Орин-прес, 2003. – 344 с.
9. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко та ін. – К. : Укр. енцикл., 2000.

Конституційне право України

1. Конституційне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Ю. М. Тодики та В. С. Журавського. – К. : Право, 2008. – 416 с.
2. Погорілко В. Ф. Конституційне право України : підручник / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко ; за заг. ред. В. Л. Федоренка. – 2-ге вид., переробл. і доопр. – К. : Алерта ; КНТ ; Центр навч. л-ри, 2010. – 432 с.
3. Скрипнюк О. В. Курс сучасного конституційного права України : академ. вид. / О. В. Скрипнюк. – Х. : Право, 2009. – 468 с.
4. Теліпко В. Е. Конституційне та конституційно-процесуальне право України : навч. посіб. / В. Е. Теліпко. – К. : Центр навч. л-ри, 2009. – 568 с.
5. Шляхтун П. П. Конституційне право України : підручник / П. П. Шляхтун. – К. : Освіта України, КНТ, 2008. – 592 с.

Нормативно-правова література

1. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів : Закон України від 10 липня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 35–36. – Ст. 491.
2. Про вибори народних депутатів України : Закон України від 25.03.2004 р. // Голос України. – 2004. – 20 квіт. – № 73.
3. Про вибори Президента України : Закон України від 05.03.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 14. – Ст. 81.
4. Про всеукраїнський та місцеві референдуми : Закон України від 03.07.1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 33. – Ст. 443.

5. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 13. – Ст. 65.
6. Про Конституційний Суд України : Закон України від 16.10.2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 49. – Ст. 272.
7. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.97 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
8. Про мови в Українській РСР : Закон України від 28.10.1989 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1989. – № 45. – Ст. 631.
9. Про національні меншини в Україні : Закон України від 25.06.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 36. – Ст. 529.
10. Про об'єднання громадян : Закон України від 16.06.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 504.
11. Про освіту : Закон України від 23.05.91 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 34. – Ст. 451.
12. Про прокуратуру : Закон України від 05.11.1991 р. в редакції закону від 13.10.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41–42. – Ст. 529.
13. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23.04.1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 25. – Ст. 283.
14. Про судоустрій України та статус суддів : Закон України від 07.07.2010 р. // Голос України. – 2010. – № 142.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Обов'язкові види і форми самостійної роботи студентів

Студенти мають регулярно опрацьовувати теоретичні питання, передбачені робочою програмою. Для ґрунтовного засвоєння матеріалу дисципліни необхідним елементом є його самостійне опанування студентами, зокрема, й додаткових теоретичних питань, які не розглядаються на лекціях.

Форми самостійної роботи (за зразком)

1. Огляд основної та додаткової літератури.

Конспект

2. Підготовка реферату.

Текст і презентація реферату (до двох сторінок)

3. Підготовка до поточного підсумкового оцінювання.

Відповіді у зошиті

4. Самостійний розгляд завдань.

Конспект

1. Основи теорії держави і права, Конституційного права України

Основи теорії держави і права

1. Методологія юридичної науки.
2. Умови та причини виникнення держав.
3. Теорії виникнення держави.
4. Історичні типи держави.
5. Поняття і сутність держави.
6. Поняття і класифікація функцій держави.
7. Поняття та елементи форми держави.
8. Форма державного правління.
9. Форма державного устрою.
10. Політичний (державний) режим: поняття і види.
11. Органи держави: поняття, ознаки, види.
12. Принципи організації і діяльності державного апарату.
13. Політична система (політична організація). Поняття та елементи.
14. Загальне поняття про громадянське суспільство.
15. Механізм і апарат держави.
16. Правова держава: поняття і принципи.
17. Поділ влади як принцип правової держави.
18. Співвідношення суспільства і держави.
19. Право: поняття, сутність, ознаки.
20. Принципи права: поняття і види, призначення.
21. Функції права: поняття і класифікація.
22. Правові системи світу.
23. Поняття і структура системи права.
24. Види соціальних норм.
25. Співвідношення і зв'язок держави і права.
26. Місце права в системі соціальних норм.
27. Поняття і структура норми права.
28. Поняття і види форм (джерел) права.
29. Система законодавства України (поняття та елементи).
30. Систематизація нормативних актів: поняття, цілі і форми.
31. Поняття і структурні елементи системи права.

32. Предмет і метод правового регулювання як підстава розподілу норм права на галузі.
33. Галузь права. Коротка характеристика основних галузей права.
34. Інститут права: поняття і види.
35. Правові відносини: поняття, ознаки, зміст.
36. Види правовідносин.
37. Поняття і види суб'єктів правовідносин.
38. Правоздатність і дієздатність суб'єктів права.
39. Об'єкти правовідносин: поняття і види.
40. Законність і правопорядок. Поняття.
41. Юридичні факти (поняття, види).
42. Підстави притягнення до юридичної відповідальності.
43. Поняття юридичної відповідальності.
44. Поняття та види правопорушень.
45. Види юридичної відповідальності.
- Основи конституційного права України
46. Зміст Декларації про державний суверенітет України. Значення цього документа.
47. Акт проголошення незалежності України: короткий зміст і значення.
48. Проголошення Конституцією України суверенітету держави.
49. Конституція України про форму державного правління.
50. Конституція України про форму державного устрою.
51. Конституція України про політичний режим.
52. Права і свободи людини і громадянина в Україні.
53. Конституція України про громадянські права громадян.
54. Конституція України про політичні права громадян.
55. Конституція України про соціально-економічні права громадян.
56. Конституційні гарантії дотримання прав і свобод громадянина України.
57. Конституційні обов'язки громадян України.
58. Поняття і принципи виборчої системи в Україні.
59. Верховна Рада – парламент України (правовий статус).
60. Президент України (правовий статус).
61. Кабінет Міністрів України (правовий статус.)

2. Основні галузі права України

Основи кримінального права України

1. Поняття, завдання, джерела та стадії кримінального процесу.
2. Розгляд кримінальної справи.
3. Кримінальна відповідальність за посадові злочини.
4. Поняття, мета та види кримінальних покарань (кримінальна відповідальність неповнолітніх).

Основи сімейного права України

1. Опіка, піклування та патронат над дітьми.
2. Прийомна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу.
3. Майнові та особисті права і обов'язки подружжя.

Право соціального забезпечення

1. Поняття соціального захисту.
2. Поняття соціального страхування в Україні.
3. Соціальний захист окремих категорій осіб.
4. Соціальні допомоги.

Адміністративне право України

1. Адміністративні правовідносини.
2. Адміністративне правопорушення: поняття, ознаки, склад.
3. Адміністративна відповідальність.
4. Поняття адміністративного стягнення.
5. Види адміністративних стягнень.
6. Види адміністративних правопорушень.
7. Порядок вирішення адміністративних спорів та накладення адміністративних стягнень.

Екологічне право України

1. Правова охорона навколишнього природного середовища.
2. Екологічні права й обов'язки громадян.

Земельне право України

1. Загальна характеристика земельного права.
2. Право власності на землю. Оренда землі.
3. Порядок вирішення земельних спорів.

Житлове право України

1. Право громадян на житло і його реалізації.

2. Договір найму житлового приміщення.

3. Правове регулювання приватизації державного житлового фонду.

7. ІДИВІДУАЛЬНА РОБОТА

Мета ІНДЗ – сформувати у студентів навички самостійної роботи над першоджерелами та літературою, уміння вибирати, систематизувати і творчо осмислювати матеріал, знаходити у ньому головне, формулювати та логічно викладати свої думки. Виконання ІНДЗ сприяє поглибленому вивченню предмета студентами і є однією з важливих форм перевірки їх знань.

Студентові надається право вибору теми (завдання) ІНДЗ.

Керівник роботи:

- допомагає студентові скласти план роботи та підібрати потрібну літературу, законодавчі документи, довідкові матеріали та ін.;
- проводить систематичні консультації.

Написання роботи. Згідно з планом, у тексті треба послідовно розкрити основні питання теми.

Зміст першоджерел (нормативних актів, документів тощо) можна коротко цитувати або викладати його своїми словами у тій їх частині, яка безпосередньо стосується теми роботи.

Студент під час написання работ, повинен висловлювати власне ставлення до описуваних подій і тих поглядів про них, які подані у рекомендованій літературі. А це значить, що слід уникати поверхового викладу, загальних фраз, дослівного переписування тексту із джерел і літератури. Дослівне переписування навчальної літератури спричинить незадовільну оцінку письмової роботи.

Виклад матеріалу повинен бути чітким, конкретним, охоплювати тільки ті питання, що стосуються теми, органічно з нею пов'язані.

Загальноісторичні, загальнополітичні питання слід викладати стисло, основна увага повинна бути приділена державно-правовим проблемам.

У «Висновках» до роботи студент має дати відповіді на поставлені завдання.

Оформлення роботи. Робота повинна бути надрукована 14 кеглем через 1,5 інтервали. Назви її розділів, параграфів повинні точно відповідати складеному плану.

Титульна сторінка роботи оформляють за єдиним встановленим зразком.

У кінці роботи слід подати список використаних джерел та літератури: вказати використані пам'ятки права, тексти нормативно-правових актів тощо, після цього додати перелік всієї іншої літератури в алфавітному порядку, вказавши прізвища та ініціали авторів, точну і повну назву роботи, місце та рік її видання, кількість сторінок.

Тематика ІНДЗ

1. Держава і право та соціально-економічний розвиток суспільства.
2. Історичний розвиток держави і права.

3. Основні етапи розвитку української державності (найвизначніші пам'ятки правової культури України).
4. Походження держави.
5. Основні теорії походження та сутності держави і права.
6. Поняття й ознаки держави.
7. Функції теорії держави і права.
8. Внутрішні функції держави.
9. Зовнішні функції держави.
10. Форми держави.
11. Держави, які існували на території сучасної України.
12. Поняття права та його ознаки .
13. Соціальні норми.
14. Взаємозв'язок права та моралі.
15. Джерела права.
16. Поняття та структура правовідносин.
17. Правомірна поведінка: поняття, ознаки та види.
18. Поняття та види правосвідомості та правової культури.
19. Структура правової норми. Види правових норм.
20. Система законодавства.
21. Конституція, закони та підзаконні акти.
22. Підзаконні нормативні і правозастосовні акти в Україні.
23. Поняття законодавства.
24. Нормативні та індивідуальні правові акти.
25. Система права.
26. Загальна характеристика основних галузей права України.
27. Правова держава.
28. Громадянське суспільство.
29. Сучасна правова система України.
30. Поняття, причини та види правопорушення.
31. Цілі, підстави та види юридичної відповідальності.
32. Конституційні принципи юридичної відповідальності.
33. Поняття конституції як основного закону. Види конституцій. Джерела конституційного права в Україні.

34. Державна символіка.
35. Законодавство про мови в Україні.
36. Закон України «Про внесення змін до Конституції України».
37. Громадянство України.
38. Конституційні права та обов'язки громадян.
39. Сучасний стан правової освіти в Україні.
40. Конституційне закріплення права на освіту.
41. Виборча система в Україні.
42. Верховна Рада України. Правовий статус і компетенція Верховної Ради України.
43. Законодавчий процес.
44. Правовий статус Президента України.
45. Повноваження Кабінету Міністрів України.
46. Місцеве самоврядування та органи самоорганізації населення.
47. Поняття судової влади, завдання та засади здійснення правосуддя.
48. Система судів загальної юрисдикції.
49. Поняття правоохоронних органів.
50. Прокуратура України.
51. Правовий статус міліції.
52. Служба безпеки України.
53. Органи юстиції.
54. Адвокатура.
55. Нотаріат в Україні.
56. Цивільне право. Джерела цивільного законодавства.
57. Поняття цивільно-правових відносин.
58. Право власності та його захист.
59. Форми та види власності.
60. Інтелектуальна власність.
61. Цивільно-правові договори.
62. Спадкове право.
63. Міжнародні стандарти в галузі охорони сім'ї дитинства. Конвенція про права дитини.
64. Сімейне законодавство. Сімейний кодекс України.
65. Порядок укладення шлюбу і створення сім'ї.

66. Припинення шлюбу і визнання шлюбу недійсним.
67. Взаємні права та обов'язки батьків та дітей.
68. Усиновлення (удочеріння). Патронат.
69. Позбавлення батьківських прав.
70. Опіка і піклування.
71. Конституційне право на працю і відпочинок.
72. Кодекс законів про працю України.
73. Трудові правовідносини.
74. Колективні договори і угоди.
75. Трудовий договір: поняття та порядок укладання.
76. Підстави та порядок припинення трудового договору.
77. Робочий час та його види.
78. Правове регулювання часу відпочинку.
79. Трудова дисципліна.
80. Розв'язання індивідуальних і колективних трудових спорів.
81. Право на соціальний захист і достатній життєвий рівень.
82. Поняття соціального забезпечення та його види.
83. Види соціальної допомоги.
84. Види пенсій за законодавством України.
85. Поняття та види соціального страхування.
86. Поняття кримінального права.
87. Поняття та ознаки злочину. Класифікація злочинів.
88. Поняття неосудності.
89. Мета і види кримінального покарання.
90. Особливості відповідальності неповнолітніх.
91. Види злочинів. Відповідальність за окремі злочини.

8.МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ

При вивченні даної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

Метод ілюстрування — оснащення ілюстраціями статичної (нерухомої) наочності, плакатів, малюнків, картин, карт, схем та ін.

Метод демонстрування — показ різноманітних наочних об'єктів — реальних предметів (безпосередня наочність) та їх зображень (опосередкована наочність).

Вправи — цілеспрямоване, багаторазове повторення студентами певних дій та операцій (розумових, практичних) для формування навичок і вмінь.

Засоби навчання, що використовуватимуться при вивченні дисципліни:

Таблиці — найпоширеніший, традиційний вид друкованих засобів, що належать до зорової наочності. Вони забезпечують довготривале, не обмежене у часі експонування мовного матеріалу, дуже прості у використанні.

Таблиця передбачає не просто показ матеріалу, але й його групування, систематизацію. Дидактична функція демонстраційних таблиць полягає в тому, що вони дають учням орієнтири для застосування правил. Їх найчастіше використовують при вивченні складних тем.

Демонстраційні картки подають матеріал частинами, відображають одне й те саме явище багаторазово, полегшуючи запам'ятовування конкретного матеріалу.

9. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ: екзамен.

1. Поняття та ознаки держави.
2. Основні теорії походження держави і права.
3. Охарактеризуйте суть права та його ознаки.
4. Зовнішні функції держави.
5. Внутрішні функції держави.
6. Поняття та види соціальних норм.
7. Поняття та види джерел (форм) права.
8. Нормативно-правові акти як форма права.
9. Поняття та структура системи права.
10. Правові норми: поняття, ознаки та структура.
11. Поняття та види систематизації нормативно-правових актів.
12. Поняття та структура правових відносин.
13. Поняття та ознаки правової держави.
14. Юридична відповідальність: поняття та види.
15. Поняття та види законів.
16. Правопорушення: поняття та ознаки.
17. Підзаконні нормативно-правові акти.
18. Державні органи та їх класифікація.
19. Види правопорушень.
20. Загальна характеристика галузей права.
21. Форма державного правління.
22. Форма державного устрою.

23. Форма державного режиму.
24. Конституція України – Основний Закон держави.
25. Державна символіка України.
26. Порядок та підстави набуття громадянства України.
27. Порядок та підстави припинення громадянства.
28. Основні конституційні права громадянина України.
29. Конституційний принцип поділу державної влади.
30. Виборча система в Україні.
31. Конституційно-правовий статус Президента України.
32. Органи місцевого самоврядування в Україні.
33. Судова влада в Україні.
34. Органи виконавчої влади в Україні.
35. Верховна Рада як єдиний орган законодавчої влади в Україні.
36. Загальні засади конституційного ладу.
37. Конституційне право на освіту та система освіти в Україні.
38. Державна мова в Україні.
39. Декларація про державний суверенітет України.
40. Акт проголошення незалежності України.
41. Конституційно – правовий статус прокуратури в Україні.
42. Обов'язки громадян України за Конституцією України.
43. Поняття та система правоохоронних органів України.
44. Правовий статус народних депутатів в Україні.
45. Стадії прийняття закону органом законодавчої влади.
46. Правовий статус суддів Конституційного Суду України.
47. Підстави припинення трудового договору.
48. Поняття та види трудового договору.
49. Поняття колективного договору.
50. Поняття та види дисциплінарних стягнень.
51. Умови та порядок прийняття на роботу. Трудова книжка.
52. Поняття та види робочого часу.
53. Поняття і види часу відпочинку.
54. Спадкування за законом.

55. Поняття спадщини. Спадкування за заповітом.
56. Поняття цивільних правовідносин.
57. Поняття та види цивільно-правових договорів.
58. Загальна характеристика Кримінального кодексу України.
59. Поняття, ознаки та види злочину.
60. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.
61. Поняття та види кримінальних покарань.
62. Поняття та зміст шлюбного договору.
63. Порядок укладання шлюбу за законодавством України.
64. Розірвання шлюбу за рішенням суду.
65. Особисті немайнові права подружжя.
66. Розірвання шлюбу в органах ДРАЦС.
67. Майнові права подружжя.
68. Опіка, піклування та патронат над дітьми.
69. Поняття та види пенсій за законодавством України.

10. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Педагогічний контроль розглядається як основна ланка, що забезпечує неперервність процесу виховання, освіти та професійної підготовки і має чотири пріоритетні функції: діагностичну, навчальну, організаційну та виховну. Засоби діагностики визначають рівень досягнення запланованих навчальних результатів, повинні мати прозорі критерії оцінювання, забезпечувати об'єктивний поточний та підсумковий контроль.

Для навчальної дисципліни «Основи права» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають: проведення попереднього, поточного і підсумкового контролю знань студентів. Оцінювання знань студентів на основі даних поточного контролю знань відбувається за допомогою контролю активності роботи студента під час вивчення програмного матеріалу дисципліни, включаючи відповіді на семінарських заняттях, підготовка доповідей, повідомлень та аналітичних матеріалів тощо.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Методи оцінювання: усне опитування, поточне тестування, захист навчального проекту (ІНДЗ), підсумковий тест (екзамен - комп'ютерне тестування).

Відповідність набраних у загальному підсумку балів оцінкам за національною шкалою та шкалою ECTS.

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
		оцінка

90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81		C
67–74	Задовільно	D
60–66		E
1–59	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX
		F

Форми та методи поточного та підсумкового оцінювання

Методи діагностики успішності навчання: усне опитування на практичних заняттях, контрольні та самостійні роботи, реферати, екзамен(усний).

Засоби діагностики успішності навчання: усне та письмове опитування студентів, виконання контрольних та самостійних робіт.

4. Вимоги до підготовки індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ) та їх оцінювання:

Форма звітності: друкований реферат (наукове дослідження) обсягом до 10 сторінок.

Термін виконання: до 10 грудня.

Оцінювання ІНДЗ здійснюється за такими критеріями (максимальна оцінка 12 балів):

- 1) повнота висвітлення проблеми в роботі;
- 2) відповідність темі, обґрунтованість та чіткість висновків;
- 3) обсяг роботи;
- 4) кількість використаної наукової, юридичної літератури та нормативно-правових актів;
- 5) обсяг знань студента з певної проблеми;
- 6) якість виступу студента з доповіддю.

12. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правова література

1. Конституція України. – К. : [б. в.], 1996.
2. Житловий кодекс УРСР : станом на 30 червня 1983 р. – К. : Юрінкомінтер, 2005.
3. Земельний кодекс України : станом на 25.10.2001. – К. : Юрінкомінтер, 2006.
4. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами : офіц. текст : станом на 1 червня 2006 р. : зб. нормат. актів. – К. : Юрінкомінтер, 2006.
5. Кодекс про адміністративні правопорушення : станом на 7 грудня 1984 р. – К. : Юрінкомінтер, 2006. – 306 с.
6. Кримінальний кодекс України : станом на 5 травня 2001 р. – К. : Юрінкомінтер, 2001.
7. Сімейний кодекс України : станом на 10 січня 2002 р. – К. : Юрінкомінтер, 2002.

8. Цивільний кодекс України : станом на 16 січня 2003 р. – К. : Юрінкомінтер, 2003.
9. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів : Закон України від 10 липня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 35–36. – Ст. 491.
10. Про вибори народних депутатів України : Закон України від 25.03.2004 р. // Голос України. – 2004. – 20 квіт. – № 73.
11. Про вибори Президента України : Закон України від 05.03.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 14. – Ст. 81.
12. Про відпустки : Закон України від 15.11.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 2. – Ст. 4.
13. Про всеукраїнський та місцеві референдуми : Закон України від 03.07.1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 33. – Ст. 443.
14. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 13. – Ст. 65.
15. Про Конституційний Суд України : Закон України від 16.10.2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 49. – Ст. 272.
16. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
17. Про мови в Українській РСР : Закон України від 28.10.1989 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1989. – № 45. – Ст. 631.
18. Про національні меншини в Україні : Закон України від 25.06.92 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 36. – Ст. 529.
19. Про об'єднання громадян : Закон України від 16.06.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 504.
20. Про освіту : Закон України від 23.05.91 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 34. – Ст. 451.
21. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 05.11.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 3. – Ст. 10.
22. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи : Закон України від 08.07.2011 р.
23. Про прокуратуру : Закон України від 05.11.1991 р. у редакції закону від 13.10.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41–42. – Ст. 529.
24. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23.04.1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 25. – Ст. 283.
25. Про судоустрій України та статус суддів : Закон України від 07.07.2010 р. // Голос України. – 2010. – № 142.

Основна література

1. Кириченко В. М. Правознавство : модульний курс / В. М. Кириченко. – К. : Центр навч. л-ри, 2007. – 328 с.

2. Кравчук К. Г. Опорні конспекти з основ права : курс лекцій : навч. посіб. для студ. неюрид. спец. вищ. навч. закл. / К. Г. Кравчук. – К. : Атіка, 2005. – 312 с.
3. Кононенко І. В. Основи правознавства: тестові завдання : тести / І. В. Кононенко. – К. : Вид-во Паливоди А. В., 2008. – 116 с.
4. Молдован В. В. Правознавство : навч. посіб. – 2-ге вид. / В. В. Молдован, Л. І. Чулдіна. – К. : Центр навч. л-ри, 2010. – 184 с.
5. Осауленко О. І. Основи правознавства : навч. посіб. для абітурієнтів / О. І. Осауленко. – К. : КНТ, 2008.
6. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина, О. О. Одінцова, В. О. Кондратьєв та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. – К. : Знання, 2006. – 350 с.
7. Правознавство : практикум / за заг. ред. С. М. Тимченка, Т. О. Коломієць. – Суми : ВТД «Університ. кн.», 2007. – 219 с.
8. Шуляк С. Я. Основи правознавства : для абітурієнтів та учнів старших класів / С. Я. Шуляк. – К. : Орин-прес, 2003. – 344 с.
9. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко та ін. – К. : Укр. енцикл., 2000.

Додаткова література

Теорія держави і права України

1. Загальна теорія держави і права : (підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.) / М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Рогачова та ін. ; за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Х. : Право, 2002. – 432 с.
2. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права : підручник / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин. – К. : Кондор, 2006. – 477 с.
3. Котюк В. О. Основи держави і права / В. О. Котюк. – К. : Атіка, 2004. – 518 с.
4. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права і держави : навч. посіб. / П. М. Рабінович. – К. : Атіка, 2002. – 312 с.
5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права / О. Ф. Скакун. – Х. : Консум, 2001. – 656 с.
6. Теорія держави і права : академічний курс : підручник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.
7. Теорія держави і права (опорні конспекти) / авт.-упоряд. М. В. Кравчук. – К. : Атіка, 2003.
8. Теорія держави і права : підручник / С. Л. Лисенков, А. М. Колодій, О. Д. Тихомиров, В. С. Ковальський ; за ред. С. Л. Лисенкова. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 448 с.

Конституційне право України

1. Конституційне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Ю. М. Тодики та В. С. Журавського. – К. : Право, 2008. – 416 с.
2. Погорілко В. Ф. Конституційне право України : підручник / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко ; за заг. ред. В. Л. Федоренка. – 2-ге вид., переробл. і доопр. – К. : Алерта ; КНТ ; Центр навч. л-ри, 2010. – 432 с.

3. Скрипнюк О. В. Курс сучасного конституційного права України : академ. вид. / О. В. Скрипнюк. – Х. : Право, 2009. – 468 с.
4. Теліпко В. Е. Конституційне та конституційно-процесуальне право України : навч. посіб. / В. Е. Теліпко. – К. : Центр навч. л-ри, 2009. – 568 с.
5. Шляхтун П. П. Конституційне право України : підручник / П. П. Шляхтун. – К. : Освіта України, КНТ, 2008. – 592 с.

Цивільне та сімейне право України

1. Сімейне право України : підручник / [Л. В. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін.] ; за заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 264 с.
2. Цивільне право України : підручник : у 2 т. – Т. 1 / [В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, І. В. Жилінкова та ін.] ; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 480 с.
3. Цивільне право України : академічний курс : підручник : у 2 т. – Вид. 2-ге, доповн. і переробл. / за заг. ред. Я. М. Шевченко. – К. : Ін-Юре, 2006. – Т. 1. – 696 с.
4. Цивільний кодекс України : наук.-практ. коментар / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. – К. : Юрінком Інтер, 2005.
5. Цивільний кодекс України : наук.-практ. коментар / за ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. – К. : Істина, 2004.
6. Цивільний кодекс України : наук.-практ. коментар : у 2 ч. / за заг. ред. Я. М. Шевченко. – К. : Ін-Юре, 2004.
7. Цивільний кодекс України : наук.-практ. коментар / за заг. ред. Є. О. Харитонов, О. І. Харитонів, Н. Ю. Голубєвої. – К. : Всеукр. асоц. вид. «Правова єдність», 2008. – 740 с.
8. Цивільний кодекс України : коментар / за заг. ред. Є. О. Харитонов, О. М. Калітенко. – Х. : Одиссей, 2003.

Трудове право та право соціального забезпечення України

1. Прокопенко В. І. Трудове право України : підручник / В. І. Прокопенко. – Х. : Фірма «Консул», 1998. – 480 с.
2. Теліпко В. Е. Трудове право України : навч. посіб. / В. Е. Теліпко, О. Г. Дутова ; за заг. ред. В. Е. Теліпко. – К. : Центр навч. л-ри, 2009. – 456 с.
3. Трудове право України : навч. посіб. / за ред. П. Д. Пилипенка. – К. : Істина, 2005. – 208 с.
4. Трудове право України : підручник / ред. Н. Б. Болотіна, Г. І. Чанишева. – К. : Знання ; КОО, 2000, 2001. – 564 с.
5. Трудове право України : підручник. – 4-те вид., переробл. і доповн. – К. : Вид. дім «Ін-Юре», 2010. – 536 с.
6. Право соціального забезпечення [текст] : підручник. – 2-ге вид. / за ред. П. Д. Пилипенка. – К. : [б. в.], 2008. – 504 с.
7. Право соціального забезпечення України : підручник. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К. : Вид. дім «Ін-Юре», 2010. – 504 с.

8. Ярошенко І. С. Право соціального забезпечення : навч. посіб. / І. С. Яро-шенко. – К. : КНЕУ, 2005. – 232 с.

Адміністративне право України

1. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. – Т. 1. Заг. част. / ред. кол. : В. Б. Авер'янов (голова). – К. : Юрид. думка, 2004. – 584 с.
2. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Т. О. Коломоєць. – К. : Істина, 2008. – 286 с.
3. Адміністративне право України : підручник / [Ю. П. Битяк, В. М. Га-ращук, О. В. Дяченко та ін.] ; за ред. Ю. П. Битяка. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.
4. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навч. посіб. / С. Г. Сте-ценко. – К. : Атіка, 2007. – 624 с.

Кримінальне право України

1. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник. – Вид. 4-те, переробл. та доповн. / Ю. В. Александров, О. О. Дудоров та ін.] / за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. – К. : Атіка, 2008. – 376 с.
2. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник. – Вид. 2-ге, пе-реробл. та доповн. / Ю. В. Александров, О. О. Дудоров, В. А. Клименко та ін.] / за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. – К. : Атіка, 2008. – 712 с.
3. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник. – 3 те вид., переробл. і допов. / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гав-риш та ін.] ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 624 с.
4. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник. – 3 те вид., переробл. і доповн. / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, Л. М. Кривоченко та ін.] ; за ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 496 с.
5. Хавронюк М. І. Довідник з Особливої частини Кримінального ко-дексуУкраїни / М. І. Хавронюк. – К. : [б. в.], 2004. – 504 с.
6. Хавронюк М. І. Судово-практичний коментар до Кримінального кодексу України / М. І. Хавронюк. – К. : Юрисконсульт, 2006. – 550 с.